

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Факултет по славянски филологии

Специалност: (код и наименование)

СЛС	1	1	0	1	0	5	2	1
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

.....
Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

Д	3	0	2
---	---	---	---

Исторически и културни реалии на Полша

Преподавател: проф. дфн Панайот Карагъзов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	60
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	60
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	30%
3.	Демонстрационни занятия (представяне на презентация)	20%
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит	50%

Анотация на учебната дисциплина:

Лекционният курс „Исторически и културни реалии на Полша“ представя държавното, административното и стопанското устройство на страната и нейните географски дадености, история и култура. Курсът въвежда студентите в обществените и културните процеси, оформили съвременния облик и устойчивите национални митове, стереотипи и (авто)репрезентации, които намират трайно отражение в литературата, визуалните изкуства, музиката, театъра и киното на поляците.

Дисциплината „Исторически и културни реалии на Полша“ разглежда и българските нагласи спрямо Полша и поляците, рецепцията на славянската култура в България и ключовите фигури в двустранния диалог между страните.

Курсът комбинира класическите лекционни занятия с аудиовизуални презентации, илюстриращи изучавания материал.

Предварителни изисквания:

- Общи познания, свързани с историята и географията на Европа;
- Общи познания за литературните периоди и направления.

Очаквани резултати:

След успешно завършване на курса се очаква студентите:

- да са придобили основна представа за географските, политическите и обществените реалии на Полша;
- да познават историческото развитие и съдба на Полша от Средновековието до съвременността (IX–XXI в.) и да разпознават ключови фигури от полската история;
- да се ориентират в основните културни и литературни периоди и направления в Полша.

Учебно съдържание – лекционен курс

№	Тема:	Хорариум
---	-------	----------

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

1.	Обща характеристика, политическо устройство и национални символи на Полша. Население и вероизповедание. Страната в европейското пространство.	4
2.	Географски параметри на Полша. Природна и политическа география. Региони, градове, административно деление.	4
3.	Икономика на Полша – икономически центрове; отрасли и перспективи.	4
4.	Пиер Нора и места на паметта. История и памет. Полските места на паметта. Предистория на Полша: генеалогическите митове за Чех, Лех и Рус; за Полския Орел; поляците като евангелизатори – митът за св. Войчех и покръстването на балтийските пруси; за разчлененото тяло на св. Станислав Краковски и др.	4
5.	Покръстване на поляците и основаване на полската държава. Култът към Дева Мария. Покръстване на литовците и началото на полско-литовските персонални и държавни унии. Полските династии: Пясти (Мешко I, Болеслав Смели, Кажимеж Велики) и Ягелони (Владислав Ягело, Владислав Варненчик, Зигмунт Август). Феноменът „шляхта“. Разширяването на правата на шляхтата. Полските сеймове и правото на свободно вето. Полско средновековие. Хрониката на Гал Аноним.	4
6.	Ренесанс в Полша; Миколай Коперник и Ян Кохановски. Приключване на Ягелонската династия и феноменът „изборен крал“. Митовете „Полша – предна крепост на християнството“ и „Москва – Трети Рим“. Религиозна и етническа толерантност в Полско-литовската жечпосполита. Шляхтишката култура и идеологията на сарматизма. Полските войни през XVII в. с османци, шведи и руснаци. Барок в Полша. Ян Хризостом Пасек.	4
7.	Просвещение в Полша; Конституцията от 3 май 1791 г. Трите подялби на Полша. Екатерина Велика и Станислав Август Понятовски. Полските въстания против поробителите. Полският романтизъм – месианизъм и избраничество. Адам Мицкевич. Полският позитивизъм – постулатите <i>органическа работа</i> и <i>работа в низините</i> . Болеслав Прус.	4
8.	Млада Полша и културата в навечерието на Първата световна война. Владислав Реймонт и Стефан Жеромски. Първата световна война и поляците. Легионите на Юзеф Пилсудски. Възстановяване на държавната независимост. Полско-болшевишката война. Междувоеенното двадесетилетие и Втората полска жечпосполита. Юлиан Тувим.	4

9.	Полша по време на Втората световна война. Холокостът и поляците. Януш Корчак. Армия Крайова и Армия Людова. Варшавското въстание. Полша в контекста на споразуменията от Техеран и Ялта. Тадеуш Ружевиц и Чеслав Милош.	4
10.	Установяване на комунистическия тоталитаризъм в Полша. ПНР. Владислав Берут, Владислав Гомулка и Едвард Герек. Соцреализмът в Полша. Папа Йоан Павел Втори (Карол Войтила). Създаване и дейност на профсъюза „Солидарност“. Лех Валенса. Военното положение на ген. Войчех Ярузелски. Кръглата маса от 1989 г. и съвременната история на страната.	4
11.	Изобразително изкуство: картините на Ян Матейко, Станислав Виспянски, Юлиуш и Войчех Косак. Архитектура: кралските замъци и комплекси в Краков и Варшава. Мариациката катедрала. Соцфеномените Нова хута, Палац култури и МДМ.	4
12.	Полската музика: полският национален химн. Полонеза и мазурка. Фредерик Шопен. Игнаци Падаревски. Съвременна полска естрада: Чеслав Немен; „Червените китари“; Марила Родович.	4
13.	Кратък преглед на полския театър и драматургия: Александър Фредро; Станислав Виспянски; Станислав Пшибишевски; Тадеуш Ружевиц; Тадеуш Кантор; Йежи Гротовски; Славомир Мрожек; Януш Гловацки; Тадеуш Слободжанек.	4
14.	Кратка история на полската кинематография. Йежи Кавалерович; Кшищоф Кешловски; Кшищоф Зануси. Полските филмови Оскари: Анджей Вайда (Почетен Оскар за цялостен принос към световното кино, 2000); Павел Павликовски (Оскар за най-добър чуждоезичен филм за „Ида“, 2013; три номинации за „Студената война“ – за режисьор, за най-добър чуждестранен филм и за най-добри снимки, 2019).	4
15.	Полските нобелови лауреати. Полско-български контакти и културни връзки. Рецепция на полската литература у нас. Дейността на Боян Пенев, Дора Габе, Петър Динев, Кую Кувев за популяризирането на полската литература и култура. Видни преводачи: Дора Габе, Блага Димитрова, Първан Стефанов, Иван Вълев и др. Полският културен институт в София.	4

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Географски параметри и политическо устройство на Полската република.

2	Основаване на полската държава. Първите полски митове и легенди.
3	Династията на Пястите. Религията на поляците. Архиепископството в Гнезно и първите полски светци. Първата кралска коронация.
4.	Генезис, същност и развитие на полската шляхта.
5.	Полско-литовските унии. Династията на Ягелоните. Владислав Ягело и Владислав Варненчик.
6.	Войните на Полско-литовската яччпосполита с Османската империя. Митът „Полша – предна крепост на християнството“.
7.	Подялбите на Полша през XVIII и полските въстания през XVIII и XIX в.
8.	Полският романтизъм. Адам Мицкевич. Фредерик Шопен.
9.	Полският литературен позитивизъм.
10.	Поляците в навечерието и по време на Първата световна война.
11.	Втората полска република – политическо устройство и културата през Междувоеенното двадесетилетие.
12.	Поляците по време на Втората световна война. Холокостът. Варшавското въстание.
13.	Полската народна република. Сталинизмът на Владислав Берут; полският път към социализма на Владислав Гомулка; временната стабилизация на Едвард Герек. Соцреализъм.
14.	Профсъюзът „Солидарност“. Папа Йоан Павел Втори. Военното положение на ген. Войчех Ярузелски.
15.	Полските нобелови лауреати.
16.	Полско-български културни и политически връзки и отношения.

Библиография

Основна:

Биолчев, Боян. *Пътят на едно Възраждане*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1987, 1992.

Василева-Карагъзова, Светлана. *По пътя на барока*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2013.

Замойски, Адам. *Полският път. Хилядолетната история на поляците и тяхната култура*. Прев. Д. Недялкова. Велико Търново: Абагар, 2005.

Карагъзов, Панайот. *Някогашните славяни днес*. София: Славика, 1997.

Карагъзов, Панайот. *Календари, мъченици и поети*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2010.

Карагъзов, Панайот. *Полската поезия между двете световни войни*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1996, 2019 (второ разширено издание).

Риков, Камен. *Зубър, видра и паун. Антология на полската литература от Средновековието до Просвещението*. София: Астерим, 2008.

Риков, Камен. *Два зубъра и муза: полската литература XV–XVIII век. Епохи, автори, текстове*. София: Балкани, 2014.

Допълнителна:

Бахнева, Калина. *Елада и Рим в полската литература през XIX и XX век*. София: Парадигма, 2020.

Биолчев, Боян. *Отвъд мита. А. Б. Мицкевич – между осанката на пророка и *homo ludens**. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1995.

Димитров, Димитър Г. *Полското изкуство през последните сто години*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2000.

Павлов, Иван, Биолчев, Боян и др. (ред.). *Преводна рецепция на европейските литератури в България. Т. 4. Славянски литератури*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2002.

Тимовски, Михал, Кеневич, Ян, Холцер, Йежи. *История на Полша*. Прев. В. Деянова. Велико Търново: Абагар, 1998.

Дата: 20.05.2024 г.

Съставил: проф. дфн Панайот Карагъзов

Учебната програма е приета с протокол № 6 на ФС на ФСлФ от 11.06.2024 г.